

Levéltári Szemle szakmai beszámolója (2024. évi 3. és 4., 2025. évi 1. és 2. szám)

A támogatási cél teljesülése

Támogatási célunk, a Levéltári Szemle szakmai folyóirat 74. évfolyama 2 lapszámának (2024. évi 3. és 4. lapszám) megjelentetése a tervezett határidőn belül (november 30.), valamint a 75. évfolyam, 2025. évi 1. és 2. lapszámának megjelentetése (2025. június 30-i határidővel) tervezett terjedelemben (átlagosan 108 oldalon, színes melléklettel együtt) megvalósult.

A Levéltári Szemle (2006-tól) három kiadó – a Magyar Levéltárosok Egyesülete, a Magyar Nemzeti Levéltár és a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsa – kiadói együttműködésének eredményeképpen jelenik meg. Nem kiadóként, de támogatóként jelen van a lap megjelentetésénél 2023 óta a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár is. Az említett intézmények és szervezetek együttműködése 2024-25-ben is fennállt.

Valamennyi lapszám egységes szerkezetű, letisztult, átlátható, a tipográfiai követelményeknek eleget tevő, esztétikus, ugyanakkor modern külsőben jelent meg. A borítón látható képek mindig kapcsolatban álltak a lapszám valamely szempontból fontos és/vagy érdekes publikációjával, illetve más okból kiemelt tartalmával. Három számunk tartalmazott színes mellékletet, amelyek – jelen esetben – gyűjteményismertetéshez, illetve iratgyarapodási beszámolóhoz, valamint egy átfogó levéltári vizsgálatához kapcsolódnak.

A folyóirat a korábbi évek jól bevált főbb közleménytípusait, rovatait megtartotta. A vezető szakfelügyelő jelentése, az Év Levéltári Kiadványa és Kiállítása Díj, a levéltári kiadványok bibliográfiai adatai, a levéltáros egyesületek éves vándorgyűléséről szóló beszámolók továbbra is helyet kaptak a lap hasábjain.

A rovatok meghatározta szerkesztési elveken túl érvényesült az egy-egy téma köré szerveződés (pl. a magyar levéltárügy helyzete az elmúlt 20 évben, és a jelenbeli kihívások a 2025/3 és 4. számban, vagy a levéltártörténet a 2025/1. számban), ami két vagy több tanulmány egymást erősítő hatásában nyilvánult meg. Több közleményből álló, lapszámokon és évfolyamokon átívelő sorozatokat is folytattunk (pl. gyűjteménybemutatók – 2025/1. és 2. szám; levéltáros interjúk – 2025/1. és 2. szám; vizuális szemle 2024/3. és 2025/2. szám).

A *Levéltári Szemle* 2024. évi 3. száma több összegző jellegű tanulmányt is közöl. A folyóirat élén a magyar levéltárügy egészére kiterjedő összefoglalás első része olvasható, amely az intézmények előtt álló kihívásokat taglalja (Bényei Balázs). Az összegzés elemzés is egyúttal, amely történeti ívet rajzolva mutatja be az intézmények működését, szakmai kihívásait. E témát folytatja és egyúttal szervesen ki is egészíti az egyházi levéltárak rendszerváltástól napjainkig tartó főbb szakmai kihívásait ismertető írás (Mózessy Gergely). Ugyancsak az elmúlt évtizedekre tekint vissza az európai közlevéltárak helyzetét 2000 és 2023 közötti időintervallumra vonatkozóan elemző összegzés első része, amely az őrzött iratanyag hozzáférhetőségének jelenlegi helyzetét tárgyalja (Székely Iván – Michael Friedewald – Murat Karaboga). A közelmúltban megkezdett Vizuális szemle témakörben két tanulmányt közöl a lapszámunk: az egyetemi fényképgyűjtemények rendezési tapasztalatai a SOTE és a TF gyűjteményeiben (Molnár László), valamint az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár – Egyetemtörténeti Gyűjtemény fotógyűjteményének ismertetése (Schlay Georgina). Modern kutatói igényeknek is eleget tevő adatbázist mutat be a Batthyány család körmeneti levéltára 16–20. századi missiliseinek segédleteit ismertető írás (Künstlerné Virág Éva). A napjainkban

már minden levéltárat érintő levéltár-pedagógiai követelmények okán rendszeres közleményeink között szerepel e téma is. Az MNL Veszprém Vármegyei Levéltára sokrétű tapasztalatait osztja meg az intézmény levéltár-pedagógiai munkájának részletes ismertetését tartalmazó tanulmány (Nagy Balázs Vince). A hungarika anyagok feltárásához kapcsolódóan összegzés olvasható a Hadtörténelmi Levéltár Bécsi Kirendeltségének utóbbi években elvégzett feladatairól, több sikeresen zárult projektekről, valamint a közeljövő terveiről.

A folyóirat 2024. évi 4. száma két összegző jellegű tanulmány második részét is tartalmazza. A magyar levéltárügy jelenlegi kihívásait ismertető írás (Bényei Balázs) második része a megőrzés és feldolgozás témakörét tárgyalja, az európai közlevéltárakra vonatkozó felmérés folytatása pedig a jövő kihívásairól szól a hozzáférés, közzététel vonatkozásában (Székely Iván – Michael Friedewald – Murat Karaboga). Kapcsolódik a szakmai kihívások témaköréhez az az egyházi levéltárak körében végzett felmérés is, amely az egyházi köznevelési intézmények levéltári anyagának egyházi átvétele esetén jelentkező feladatokat veszi sorra (Világi Dávid). Az 1918–19-es korszak levéltári forrásainak fellelhetőségéről olvashatunk tájékoztatást egy Somogy vármegyei példán keresztül (Farkas Péter). A szabálytalan iratselejtezések prevenciója érdekében az iratkezelési szabályzatok fontosságát elemző tanulmány a jogszabályi és elméleti magyarázatokon túl ugyancsak konkrét példákon keresztül tárgyalja a tematikát (Haraszi Viktor). Tanulmányút és részben hungarikakutatás a témája a japán császári levéltárat ismertető írásnak (Dékány Szilveszter – Kocsev Bence). Családtörténet-kutatói foglalkozások szakmai tapasztalatait, s a Magyar Nemzeti Levéltár emlékévsorozatának eseményeit (2023–2024) összegző beszámolókat tartalmaz még e lapszám.

A 2025. évi 1. lapszám bevezető tanulmánya egy kevésbé ismert, ám nagy forrásértékű irattípussal, a műszaki rajztárakkal foglalkozik (Köcze László). A kutatószolgálat előtt álló kihívásokat ismerteti egy írás olyan intézmény tapasztalatait bemutatva, amely tartós helyhiány miatt részben irataitól távol bérel kutatótermet (Csermelyi József). Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltárának elmúlt húsz évét tekinti át Tóth Krisztina beszámolója az intézmény új telephelyre költözése apropójából. Levéltáros interjút (beszélgetés Erdész Ádámmal); gyűjteménybemutatót a Habsburg Ottó Alapítvány gyűjteményéről (Dékány Szilveszter); levéltár-történeti tanulmányt (Kőfalviné Ónodi Márta) is tartalmaz a lapszám. Két projektismertetéssel is gazdagodott a tartalom, az egyik a mesterséges intelligencia levéltári alkalmazásáról szóló workshop (Kulcsár Anna); a másik az immár hetedik éve megrendezett Levéltári Piknik tanulságait összegzi (Fehér Csaba).

A folyóirat 2025. évi 2. számának vezető írása a Levéltári Szakfelügyelet éves beszámolója. A Vizuális források sorozat részeként olvashatunk a családi fényképgyűjtemények levéltári kezeléséről (Nagy Ágnes); ugyancsak korábban megkezdett témát egészít ki Bodor Gergely írása az egészségügyi iratok gyűjtéséről a vármegyei levéltárakban. Iratgyarapodásról ad hírt a Habsburg Ottó Alapítvány gyűjteményében Dékány Szilveszter, Gaálné Barcs Eszter és Suslik Ádám beszámolója. Két levéltáros interjú (Lácza Magdolnával és Héjjas Pállal), egy levéltár-pedagógiai workshop tapasztalatai (Lengyel Eszter); a Kilátó rovat tartalmaként pedig a zentai Történelmi Levéltár elmúlt 10 évének szakmai kapcsolatai és eredményei tárulnak elénk ifj. Fodor István írásából. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára online adatbázisáról (LIR) Havasi-Mészáros Dániel írt részletes és közérthető szakmai ismertetést.

Nyolcadik éve működik a Krónika rovat (évente kétszer), amely egy-egy bekezdésben tárgyalja a levéltári élet legfontosabb híreit, egyensúlyt teremtve ezzel a különböző intézménytípusok hírei között, s csak a bővebb kifejtést érdemlő, országosan jelentős események jelennek meg önálló tudósításokban. (A Krónika a 2024/4. és a 2025/2. lapszámban kapott helyet.)

A 4 lapszámban megjelent 48 különböző írás (összegző tanulmány, projektismertetés, beszámoló, gyűjteményismertetés, interjú, recenzió) elkészítésében 61 személy vett részt 23 intézményből, lefedve a levéltári intézményrendszer egészét. Az intézmények között az MNL tagintézményei, a BFL, az ÁBTL, a RETÖRKI, az OSA Archívuma mellett egyházi levéltárak, felsőoktatási levéltárak is jelen vannak. Határon túli levéltárak (Zenta, Kárpátalja) munkatársai, a bécsi magyar katonai levéltári delegátus, valamint két külföldi szerző (Fraunhofer Istitut, Karlsruhe) mellett, a fenntartó részéről a Kulturális és Innovációs Minisztérium levéltári referense, illetve a társközlőgyűjtemények (Magyar Nemzeti Múzeum) egy munkatársa járult hozzá ahhoz, hogy a folyóiratban többféle szakmai nézőpont érvényesüljön, teljesítve ezzel a folyóirat egyik fontos célkitűzését.

A támogatási cél felhasználása:

A pályázatban támogatást nyert projekt célunk költségvetéséhez a megvalósítás során tartottuk magunkat, attól nem tértünk el. A folyóirat megjelentetésére biztosított összeget a következő célokra használtuk fel: nyomdaköltség, szerkesztői és szerzői honoráriumok.

A lapszámok mennyisége és remittenda

2024/3. 300 példány

2024/4. 300 példány

2025/1. 300 példány

2025/2. 300 példány

A támogatott pályázati szakaszban összesen: 1200 példány

Ebből remittenda: 0.

A folyóirat az interneten:

<https://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?aktev=2024&id=3048>

https://library.hungaricana.hu/hu/collection/mltk_leveltari_szemle/

Az interjúk és a rezümék külön is elérhetők az Archívportálon:

<https://archivportal.hu/index.php/interjuk-a-leveltarugyrol/>

<https://archivportal.hu/index.php/rezumek/>

Az elért intézmények száma: mivel a megjelent lapszámok folyamatosan megjelennek az internetes felületeken, s e tény a közösségi oldalakon is közzétesszük, így az elért intézmények száma meghaladja a több százat. (Magyarországi levéltárak, múzeumok, könyvtárak; az érintett felsőoktatási intézmények és egyházak; határon túli magyar vonatkozású iratanyagot őrző levéltárak és magyar levéltárosok; a felsőoktatásban és középiskolában oktató, a levéltárpedagógia kapcsán megszólított pedagógusok stb.)

